

LILLA EDETS KOMMUN

Drogpolitiskt handlingsprogram

Fastställt av fullmäktige 2006-06-21, § 34

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
1.1. Bakgrund till handlingsprogrammet.....	3
1.2. Vilka berörs av handlingsprogrammet?	4
2. Varför ett lokalt handlingsprogram?.....	4
3. Organisation för det drogförebyggande arbetet.....	5
4. Styrande dokument.....	5
4.1. Nationell handlingsplan för alkoholpolitiken 2006-2010	5
4.2. Nationell handlingsplan för narkotikapolitiken 2006-2010	5
4.3. Nationella folkhälsomål (prop.2002/03:35)	5
5. Definitioner	6
6. Mål och strategier	6
6.1. Lilla Edet kommuns övergripande mål.....	6
6.2. Strategier i Lilla Edet kommuns drogförebyggande arbete	6
7. Handlingsplan	7

1. Bakgrund

Alkohol är ett gammalt och framtida hälsohot. Ökad alkoholkonsumtion ger fler skador, svåra sociala, medicinska problem samt stigande kostnader. Svenskarnas konsumtion av alkohol har ökat kraftigt det senaste decenniet. Den genomsnittliga konsumtionen av alkohol är nästan tio och en halv liter ren alkohol per år för personer över 15 år. Konsumtionen skiljer sig mellan olika grupper i befolkningen och mellan kvinnor och män. Särskilt oroande är den ökade alkoholkonsumtionen bland ungdomar och unga vuxna, i synnerhet bland kvinnor.

Tobaksrökning är den största enskilda riskfaktorn till sjukdom och förtida död i vårt land och kostar samhället minst 26 miljarder kronor per år i produktionsbortfall och sjukvårdskostnader.

Målet för den svenska alkoholpolitiken är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet skall nås genom insatser, för att minska den totala alkoholkonsumtionen och mot skadligt dryckesbeteende. Hänsyn skall tas till skillnader i livsvillkor och behov mellan flickor och kvinnor, pojkar och män. Särskilt prioriterade delmål skall bland annat vara att ingen alkoholkonsumtion skall förekomma under uppväxten, i samband med trafiken, i arbetslivet eller under graviditeten. Det är också viktigt att skjuta upp alkoholdebuten, utveckla fler alkoholfria miljöer samt bekämpa den illegala alkoholhanteringen.

Det övergripande målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Inom tobaksområdet är målet minskat tobaksbruk, en tobaksfri uppväxt, och att ingen skall ofrivilligt utsättas för rök i sin omgivning. Målet avseende dopning är ett samhälle fritt från dopning

1.1. Bakgrund till handlingsplanen

Hälsorådet gav i uppdrag åt Antidroggruppen att under våren 2006 revidera det drogpolitiska handlingsprogram för Lilla Edets kommun som antogs av kommunfullmäktige 2001. Antidroggruppen är en tvärsektoriellt sammansatt förebyggande arbetsgrupp där drogförebyggaren, folkhälsosamordnaren och representanter från socialtjänst, utbildning, polis och primärvård ingår.

Det lokala drogpolitiska handlingsprogrammets mål och delmål går helt i linje med de nationella handlingsplanerna. Tyngdpunkten i handlingsprogrammet ligger på främjande och förebyggande insatser. Det vill säga insatser som sker innan ett skadligt bruk, missbruk eller oönskade skador inträffar och på tidiga insatser. Insatser för barn och ungdomar är särskilt viktiga. Föräldrar är en viktig målgrupp, då deras attityder och värderingar till droger, påverkar barn och ungdomars beteende. Skolan är en betydelsefull miljö för att främja barns och ungdomars hälsa och för att förebygga skadligt bruk av droger. Att få eleverna att trivas i skolan är bland det mest avgörande för att skydda dem mot olika former av missbruk, våld, kriminalitet och psykiska besvär.

Under hösten 2005 genomfördes i Lilla Edets kommun, en drogvaneundersökning bland samtliga ungdomar i år 9. Syfte var att synliggöra ungdomarnas attityder och brukarmönster när det gäller tobak, alkohol och narkotiska preparat. Undersökningen gav också en bild av trivsel och trygghet i skolan samt hur ungdomarnas relationer till vuxenvärlden och kompisar ser ut. Resultatet i undersökningen har varit vägledande vid framtagandet av handlingsplanen.

1.2. Vilka berörs av handlingsprogrammet?

Handlingsprogrammet är till för alla som bor och verkar i Lilla Edets kommun. Insatserna i handlingsprogrammet är riktade till barn, ungdomar och vuxna. De strategier och åtgärder som anges rör främst kommunal verksamhet, men visar också på vikten av att det finns samverkan. Viktiga samarbetspartners är primärvården, folkhälsovården, polisen, näringslivet, ideella organisationer med flera.

2. Varför ett lokalt handlingsprogram?

I de nationella handlingsplanerna för alkohol, narkotika och tobak slår regeringen fast att det drogförebyggande arbetet måste fortsätta. Ett förebyggande arbete behöver en fast och långsiktig struktur, förankrad i kunskap om effektiva metoder. Ett kommunalt handlingsprogram, med en samlad strategi för att hantera drogfrågor är ett viktigt verktyg. På lokal nivå är samverkan mellan olika myndigheter och organisationer nödvändigt, med utgångspunkt att det är allas ansvar.

Ett förebyggande arbete upphör aldrig, det bara förändras utifrån nya förutsättningar.

Arbetet på lokal nivå är avgörande för framgångsrika resultat och bör genomsyras av:

- Tvärssektoriellt samarbete och samordning - Samarbete kräver samsyn och gemensam problemdefinition.
- Politisk förankring - Drogförebyggande arbete måste baseras på politiska beslut och aktivt stöd från politiker.
- Förebyggande arbete kan inte detaljstyras - Lokalt folkhälsoarbete måste bygga på ett aktivt deltagande.
- Långsiktighet – Strategierna måste vara långsiktiga och insatser ska ingå i den ordinarie verksamheten.
- Uthållighet – Främjande och förebyggande arbete på alla nivåer måste, för att nå framgång, genomföras fortlöpande under lång tid, vilket kräver uthållighet hos aktörer och anslagsbeviljande myndighet.
- Tydliga mål - Övergripande inriktningsmål som anger ”vart man är på väg” och vad verksamheten strävar efter är nödvändiga.
- Utvärdering - Det är viktigt att det drogförebyggande arbetet utvärderas för att få en uppfattning om insatserna är effektiva i förhållande till målen och till de resurser som avsätts.
- Restriktiv lokal alkohol-, narkotika- och tobakspolitik. Det är viktigt att kommunen övervakar gällande lagstiftning i syfte att begränsa drogrelaterade skador.

3. Organisation för det drogförebyggande arbetet

Hälsorådet ansvarar för organisationen av det drogförebyggande arbetet. Även om det drogpolitiska programmet är en kommunal angelägenhet, i första hand riktad till kommunala verksamheter, är det viktigt att det skapas kontaktytor gentemot andra organisationer. Intentionerna i handlingsprogrammet ska avspeglade sig i respektive nämnders mål-, resurs- och årsplanering. En återkommande del av processarbetet är uppföljning/utvärdering. Hälsorådet ansvarar för att detta sker årligen. De återkommande utvärderingarna ska syfta till utveckling och förbättring.

4. Styrande dokument

4.1. Nationell handlingsplan för alkoholpolitiken 2006-2010

I propositionen 2005/06:30 Nationella alkohol- och narkotikahandlingsplaner, slår regeringen fast att det långsiktiga förebyggande arbetet för att minska skador till följd av alkoholkonsumtion måste fortsätta, och att arbetet på lokal nivå är avgörande för framgångsrika resultat. Handlingsplanen för 2006–2010 innehåller ett nytt övergripande mål för alkoholpolitiken, som mer än tidigare mål betonar alkoholens samband med folkhälsan: Att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Särskilt prioriterade delmål skall vara att:

- åstadkomma en alkoholfri uppväxt
- skjuta upp alkoholdebuten
- minska berusningsdrickandet
- åstadkomma fler alkoholfria miljöer
- bekämpa den illegala alkoholhanteringen
- ingen alkohol skall förekomma i trafiken, i arbetslivet eller under graviditeten

4.2. Nationell handlingsplan för narkotikapolitiken 2006-2010

Det övergripande målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle.

Narkotikapolitiska insatser skall riktas mot tillgången och efterfrågan på narkotika, i syfte att:

- minska nyrekryteringen till missbruk
- förmå personer med missbruksproblem att upphöra med sitt missbruk
- minska tillgången på narkotika

4.3. Nationella folkhälsomål (prop.2002/03:35)

Sverige har 11 nationella folkhälsomål, nummer 11 handlar om att minska bruket av tobak, alkohol och ett samhälle fritt från narkotika och dopning. Målet för samhällets insatser inom tobaksområdet skall vara att minska tobaksbruket, och följande delmål har fastställts:

- en tobaksfri livsstart från år 2014
- en halvering till år 2014 av antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa
- en halvering till år 2014 av andelen rökare bland de grupper som röker mest.
- ingen skall ofrivilligt utsättas för rök i sin omgivning.

5. Definitioner

- Droger syftar i detta program på tobak, alkohol, lösningsmedel och narkotika.
- Narkotika avser cannabis, opiater, centralstimulerande medel, hallucinogener, icke medicinsk användning av läkemedel och dopingmedel.
- Barn och ungdom benämns i detta program personer under 18 år.
- Unga vuxna är personer mellan 18 – 25 år.
- Vuxna är personer över 18 år.
- Främjande arbete är inriktat på att stärka det friska hos individen och bidrar till en fortsatt positiv utveckling. I det främjandet perspektivet finns det friskfaktorer vilket innebär att man fokuserar på det som är positivt, det friska, för att öka hälsan och klara sig bra i livet.
- Förebyggande arbete är insatser som görs innan ett skadligt bruk, missbruk eller oönskade skador inträffar.
- Tidiga insatser innebär insatser på ett tidigt stadium, då ett riskbeteende redan uppmärksammas.

6. Lilla Edets kommuns mål och arbetsmetoder

Syftet med ett drogpolitiskt handlingsprogram för Lilla Edets kommun är att samordna insatserna i kommunens förebyggande arbete gällande alkohol narkotika och tobak. Strategierna är utformade utifrån de nationella mål som finns inom det drogförebyggande området.

6.1. Övergripande mål är att främja folkhälsan genom att:

- barn och ungdomar inte ska använda tobak, alkohol eller narkotika under sin uppväxt.
- minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.
- Lilla Edets kommun ska vara narkotikafritt.

6.2. Arbetsmetoder i det drogförebyggande arbetet

De arbetsmetoder och strategier som ska utmärka det främjande och förebyggande arbetet är:

- stärka det redan friska
- identifiera riskgrupper
- samverkan och nätverksbyggande
- vetenskap och kunskapsbas.

7. Handlingsplan

Översiktlig beskrivning av det drogförebyggande arbetet som utgår från de tre övergripande målen.

Övergripande mål: Barn och ungdomar ska inte använda alkohol, narkotika eller tobak under sin uppväxt.

**Delmål:
Barn och ungdomars tobaks- och alkoholdebut ska skjutas upp.**

Minska användningen av alkohol, narkotika och tobak bland barn och ungdomar i Lilla Edets kommun.

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Skolledning, och skolpersonal ska utbildas i förebyggande metoder och i skolans roll och möjligheter till tidiga insatser.	Utbildningsnämnden	Antidroggruppen Hälsokällan Utbildningsförvaltningen
Ansvariga för det drogförebyggande arbetet inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdet (ANT-ansvariga) och antidroggruppen ska få fördjupad utbildning inom drogförebyggande arbete.	Hälsorådet	Antidroggruppen Utbildningsförvaltningen Hälsokällan
Grundskolans senare år ska ha en handlingsplan/drogpolicy som ska vara väl känd bland personal, elever och föräldrar.	Utbildningsnämnden	Elever, Föräldrar, Utbildningsförvaltningen ANT-ansvariga Antidroggruppen
Ämnesövergripande plan för samtalsbaserad ANT-undervisning, som ska stärka elevernas självkänsla, självbild och förmåga att stå emot kamrat- och grupstryck.	Utbildningsnämnden	ANT-ansvariga Utbildningsförvaltningen Hälsokällan Tobakspreventivt center väst (TPCV) Antidroggruppen
Kommunövergripande samverkan i grundskolans och individuella programmets ANT-undervisning.	Utbildningsnämnden	ANT-ansvariga Utbildningsförvaltningen Antidroggruppen

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Fånga upp barn och ungdomars signaler, känslouttryckningar och stärka deras självkänsla och integritet.	Utbildningsnämnden Upplevelsenämnden Individnämnden	Utbildningsförvaltningen Upplevelseförvaltningen Socialförvaltningen Ungdomsmottagningen
Bedriva ett aktivt arbete för förbättrad skolmiljö. Arbeta mot mobbning och kränkande särbehandling i förskola och skola.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen Kamratstödare Vuxenstödare Det kommunala fastighetsbolaget Leifab. Brottsförebyggande rådet.
Elever ska erbjudas stöd att sluta röka.	Utbildningsnämnden	Elevhälsan Utbildningsförvaltningen Tobakspreventivt center väst (TPCV)
Informera om aktuella drogvaneundersökningar till personal, föräldrar, elever, politiker, media, m.fl.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen Drogförebyggaren
Kampanjer mot langning	Hälsorådet	Antidroggruppen Socialförvaltningen

Delmål:
Elever i Lilla Edets kommun ska stärkas i sina attityder mot alkohol, narkotika och tobak.

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Informera och diskutera med barn och ungdomar om drogers medicinska och sociala skadeverkningar.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen Tobaksinformatörer ANT-ansvariga Upplevelseförvaltningen Socialförvaltningen Ungdomsmottagningen Primärvården Ideella föreningar och organisationer
Livskunskap på schemat för alla elever Lilla Edets grundskola.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen

**Delmål:
Stärka föräldrar i föräldraroll och förhållningssätt**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Föräldrar ska få utbildning/information om betydelsen av föräldrars förhållningssätt avseende ungdomars tobaks-, alkohol- och narkotikabruk.	Utbildningsnämnden Individnämnden	Utbildningsförvaltningen Upplivelsesförvaltningen Socialförvaltningen Antidroggruppen Ideella föreningar Tobakspreventivt center Väst (TPCV) Hälsokällan
Erbjuda föräldrautbildningar till blivande föräldrar, småbarnsföräldrar och tonårsföräldrar.	Utbildningsnämnden Individnämnden Hälso- och sjukvårdsnämnden i Trestad	Utbildningsförvaltningen Socialförvaltningen Barnmorskemottagningen Barnavårdcentralen Antidroggruppen Upplivelsesförvaltningen Socialförvaltningen
Erbjuda föreläsningar	Hälsorådet	Antidroggruppen Utbildningsförvaltningen Socialförvaltningen Upplivelsesförvaltningen

**Delmål:
Barn och ungdomar ska ges möjlighet till en meningsfull, fritid, med strukturerad verksamhet.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Erbjuda möjlighet till meningsfull fritid för barn och ungdomar. Flickors särskilda utsatthet ska uppmärksammas.	Upplivelsenämnden Individnämnden	Upplivelsesförvaltningen Ideella föreningar Socialförvaltningen
Barn- och ungdomsföreningar som får ekonomiskt bidrag från kommunen ska arbeta drogförebyggande och ha en av kommunen godkänd drogpolicy.	Upplivelsenämnden	Upplivelsesförvaltningen Ideella föreningar Projektansvariga för "Föreningar mot droger"
Tydliggöra ansvaret för insatser, som sker i samverkan, och riktas till ungdomar vid t.ex. Valborg, skolavslutning, midsommar och Lucia.	Utbildningsnämnden Upplivelsenämnden Individnämnden	Socialförvaltningen Upplivelsesförvaltningen Utbildningsförvaltningen Polisen Nattvandrarerna Securitas Ideella föreningar

**Delmål:
Stärka barn och ungdomars upplevda trygghetskänsla.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Stärka och stödja nattvandrarverksamhet.	Hälsorådet	Socialförvaltningen Utbildningsförvaltningen Securitas Upplivelsesförvaltningen Leifab Polisen
Trygghetsvandringar	Hälsorådet	Utbildningsförvaltningen Upplivelsesförvaltningen Miljö- och byggförvaltningen. Leifab Polisen

**Delmål:
Ingen under 18 år, ska kunna handla tobak, folköl eller alkohol i butik eller på krog.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Stärka samverkan mellan polis, socialtjänst, tillståndshandläggare, och näringsliv.	Individnämnden	Socialförvaltningen Polis Socialförvaltningen Näringslivet
Utbildning av personal som säljer tobak, alkohol och folköl.	Individnämnden	Socialförvaltningen Näringslivet
Tillsynskontroller av försäljning av tobak och folköl.	Individnämnden	Socialförvaltningen Polisen
Inköpsstudier av tobak, folköl.	Individnämnden	Socialförvaltningen

**Delmål:
Barn, ungdom och unga vuxna i riskzon ska tidigt uppmärksammas**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Utveckla samverkan för tidig upptäckt.	Utbildningsnämnden Upplevelsenämnden Individnämnden	Socialförvaltningen Utbildningsförvaltningen Upplevelseförvaltningen
Elever som skolkar ska tidigt uppmärksammas.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen Socialförvaltningen
Barn, ungdom och unga vuxna i riskzon ska erbjudas stöd och hjälp.	Individnämnden Utbildningsnämnden	Socialförvaltningen Utbildningsförvaltningen

**Övergripande mål:
Minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.**

**Delmål:
Sociala, psykologiska och fysiska skador som är tobaks-, alkohol-, eller narkotikarelaterade ska minska.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Stärka samverkan med arbetsplatser i kommunen kring alkohol- och drogfrågor.	Hälsorådet	Personalavdelningen Näringslivet
Stärka samverkan med företagshälsovården kring alkohol- och drogfrågor.	Kommunstyrelsen	Företagshälsovården Personalavdelningen
Uppmärksamma personer med ett riskbruk av alkohol.	Socialnämnden Utbildningsnämnden Upplevelsenämnden	Socialförvaltningen Vårdcentralen Arbetsplatser Företagshälsovården Arbetsförmedlingen Försäkringskassa
Information och dialog riktad till elever och deras föräldrar i syfte att minska drogrelaterade skador inom trafiken.	Utbildningsnämnden	Utbildningsförvaltningen Upplevelseförvaltningen Antidroggruppen ANT-ansvariga

**Delmål:
Berusningsdrickandet ska minska**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Erbjuda all krogpersonal utbildning och utveckla metoderna för en ansvarfull alkoholservering som minskar överservering.	Individnämnden	Socialförvaltningen Utskänkningsställen Antidroggruppen

**Delmål:
Kommuninnevånarna ska informeras om kommunens drogförebyggande arbete.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Alla blivande mödrar/föräldrar ska ges information om alkohol, läkemedel och andra drogers inverkan på fostret.	Hälso- och sjukvårdsnämnden i Trestad	Vårdcentralen Barn- morskemottagningen Barnhälsovården
Information ges och en dialog förs med patienter om tobak, alkohol och narkotika vid patientbesök.	Hälso- och sjukvårdsnämnden i Trestad	Vårdcentralen Barnmorske- Mottagningen
Utveckla drogförebyggande information på hemsidan.	Hälsorådet	Antidroggruppen Kansliavdelningen
Via kommunens hemsida och lokal press föra ut information om aktuellt förebyggande arbete.	Hälsorådet Utbildningsnämnden	Antidroggruppen Massmedia Kansliavdelningen

**Övergripande mål:
Lilla Edets kommun ska vara fritt från narkotika.**

**Delmål:
Färre personer ska pröva narkotika.
Tidigt uppmärksamma de som har narkotikarelaterade problem.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Genom samarbete mellan polisens narkotikagrupp, socialtjänst och skolan prioritera insatser riktade mot narkotikamissbruk	Individnämnden Utbildningsnämnden Upplevelsenämnden	Polisen Socialförvaltningen Utbildningsförvaltningen Upplivelsesförvaltningen

**Delmål:
Färre personer ska pröva dopning.
Tidigt uppmärksamma de som har dopningrelaterade problem.**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Oannonserade dopningstest på träningsanläggningar. Information och dialog kring dopningens negativa konsekvenser.	Hälsorådet Upplivelsenämnden Utbildningsnämnden	Träningsanläggningar. Utbildningsförvaltningen Upplivelsesförvaltningen Idrottsföreningar Antidroggruppen

**Delmål:
Uppnå en bred politisk förankring för det förebyggande arbetet och insatser för missbrukare**

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Kontinuerlig återkoppling till kommunstyrelsen om det drogförebyggande arbetet i Lilla Edets kommun.	Kommunstyrelsen	Antidroggruppen

Delmål:
Uppnå en bred samverkan i det trygghetsskapande och drogförebyggande arbetet i kommunen

Strategi	Ansvarig	Berörda kommunala förvaltningar, och exempel på externa samarbetspartners.
Genom nätverk involvera olika verksamheter i det förebyggande arbetet.	Hälsorådet	Kommunala förvaltningar Brottsförebyggande rådet Securitas Näringslivet Polisen Primärvården Folktandvården Ideella organisationer